

II

1943:1731

... שער וויסנשאפט לעכער אינסטיטוט
סעריע „ארגאניזאציע פון דער יידישער וויסנשאפט“, נומער 5

לינגוויסטישע אנקעטעס

העפט 1 : מין פון סובסטאנטיוו

ווילנע / 1929



צווייטער טויזנט עקזעמפלארן

Żydowski Instytut Naukowy. Serja „Organizacja
Nauki Żydowskiej”, № 5. Kwestjonarjusze
językowe, zeszyt pierwszy: *Min fun
substantiv* (Rodza rzeczowników).

Yiddish Scientific Institute, Linguistic Commit-
tee. Lists of Queries, 1: Gender of
Nouns. / Printed in Poland.

Drukarnia B. Cjonsona i S-ka, Wilno, Trocka 13.

דרוקעריי ב. ציונסאן און קאמפ. ווילנע, טראקער 13.

וועגן דעם מין פון די זאכווערטער

די פראגע וועגן דעם מין פון די סובסטאנטיוון איז איינע פון די הארבסטע אין דער יידישער גראמאטיק, ווייל אין דעם פרט זיינען פאראן גרויסע אונטערשיידן צווישן פארשיידענע מקומות, אפטמאל אפילו אין דער זעלבער דיאלעקטישער גרופע.* עס איז פאר אונדז א קנאפע טרייסט, וואס אויך אנדערע לשונות ליידין — אדער האבן געליטן — פון דערזעלבער מחלה; אונדזער ליטערארישע שפראך מוז אויף וועלכן עס איז וועג גובר זיין די דאָזיקע דיפערענצן, זי מוז קומן צו אן איינהייטלעכקייט. דער צונויפשטעלער פון דער איצטיקער אנקעטע, מ. וויינרייך, האלט אז אין א גרויסער מאס וועט מען דא דארפן אנקומען צו א מין פלעביסצייט: עס וועט מבריע זיין יענע פארם וואס איז מער פארשפרייט. נאר ווי אזוי מען זאל זיך ניט פארשטעלן דעם וועג פון רעגולירונג, איז אבער קלאר איינס: פריער פאר אלץ מוז מען קענען די פאקטישע פארהעלטענישן: מען מוז צונויפ-קלייבן וואס א גרעסערן מאטעריאל פון וואס א גרעסערער צאל פונקטן, כדי מען זאל שוין מער ניט דארפן אנקומען צו אלגעמיינע רייד: אזוי זאגט מען אין פוילן, אזוי זאגט דער ליטוואק אדגיל.

מיט די ווערטער וואס ווערן געבראכט אין דער אנקעטע זיינען ניט אויסגעשעפט אלע סובסטאנטיוון מיט א ספקדיקן ארטיקל; ספעציעל איז דא באַנרענעצט (מיט א פיוון) די צאל שטאפע מען, אבער אויב עס וועלן אנקומען א סך תשובות, קען די איצטיקע אנקעטע אויך געבן א סאלידן באזיס פאר דער גראמאטיווער ארבעט פון דער לינגוויסטישער קאמיסיע פון דעם יידישן וויסנשאפטלעכן אינסטיטוט. אלע זאמלער ווערן זענענדיג געבעטן צו ענטפערן אויף די פראגעס פון דעם ביכל.

יוני 1925.

* פגל, צו דער פראגע: ז. רייזע, יידישע פילאלאגיע ז' 11—22, 180—192, 303—322. י. ווילער, לאנדז-בוך ז' 249—264. א. זאָרעצקי, גרייזן און ספיקעס, קיעוו 1927, ז' 23—26.

איידער איר נעמט ענטפערן, לייענט איבער די בללים:

- (1) פילט אויס די רופריק: שטאט, קרייו, פראווינץ.
- (2) שטעלט צו ביי יעדן נומער אויף דער פונקטירטער ליניע דעם באַשטימטן ארטיקל (דער, די, דאס, דעם, דער). ווי עס איז נייטיק, שטעלט אויך צו די ענדונג ביים אדיעקטיוו (למשל אין 43: דעם גרויסן אדער דאס גרויסע). ווי עס זיינען אנגעוויזן טאפעלע פארמען (למשל: $\frac{דאָס}{דאָס}$), מעקט אויס די פארם וואס ווערט ביי אייך נישט גענוצט.
- (3) שרייבט נאך דאס וואס איר וויסט פון אייער שטאט, נישט קיין פארמען וואס איר האט איבערגענימען פון דער ליטעראטור אדער פון מענטשן פון אן אנדער געגנד. אויב עפעס אן אויסדרוק ווערט ביי אייך נישט באנוצט, לאזט אים דורך אינגאנצן.
- (4) אויב איר האט נאך וואס עס איז צו באמערקן, שרייבט עס צו אויף ז' 15.
- (5) פארהאלט נישט דאס ביכל לאנג ביי זיך. פילט עס אויס וואס גיכער און שיקט עס אפ לויטן אדרעס:

Towarzystwo Przyjaciół Żydowskiego Instytutu Naukowego,
W. Pohulanka 18, Wilno.

1. אָדער האָט געפֿלאָצט.
2. אויג זעט.
3. אויסשטייער פאַר דער טאַכטער איז פאַרטיק.
4. אויער טוט מיר וויי.
5. אומגליק איז גרויס.
6. אחריות איז גרויס.
7. איי איז פריש.
8. אָל (נאַל) איז א שוסטערשער אינסטרומענט.
9. אנבייסן איז געשמאַק.
10. אַקס איז צעבראַכן.
11. אַקסל איז צעבראַכן.
12. אַרט איז צוגעפאַסט.
13. אַש איז צעשאַטן.
14. באַד איז געהייצט.
15. באַנד איז צו קורץ (סטענגע).
16. באַק איז געשוואַלן.
17. באַרד איז צעשוּבערט.
18. מיר טוט וויי — בויך.
19. בוימל איז געדיכט.
20. בויך איז אינטערעסאַנט.
21. בייטש קנאַלט.
22. ביינן איז צעבראַכן.
23. בילד איז שיין.

24. _____ ב י ק ס שיטט.
25. _____ ב י ת = ה מ ק ד ש איז חרוב געווארן
26. _____ ב י ת = מ ד ר ש איז קליין.
27. _____ ב ל א ט איז אפגעריסן פון בוים.
- 27a. _____ ג י ב מ י ר _____ ב ל א ט פ א פ י ר .
28. _____ ב ל א ט ע ר האט געפלאצט.
29. _____ ג ע ט ס ק ר י פ ע ט .
30. _____ ב ע ק ן איז פון קופער.
31. _____ ב ר ו ק איז צעבראכן.
32. _____ ב ר י ו ו איז געשריבן מיט טינט.
33. _____ ב ר י ק איבערן טייך איז גוט געבויט.
34. _____ ב ר ע ט איז איבערגעזעגט אין צווייען.
35. _____ ג א פ ל האט דריי שפיצן.
36. _____ ע ר האט זיך איבערגעשניטן _____ ג א ר ג ל .
37. _____ ג ו ר ל איז געפאלן אויף מיר.
38. _____ ג ל א ז איז פול מיט מילך.
- 38a. _____ ג ל א ז אין פענצטער איז צעבראכן.
39. _____ ג ל א ק פון קלויסטער קלינגט.
40. _____ ל א נ ג ווי _____ י י ד י ש _____ ג ל ו ת .
41. _____ ג ל י ק האט ניט לאנג געדויערט.
42. _____ ג ע ד ו ל ד האט געפלאצט.
43. _____ ע ר האט געוויגען _____ ג ר ו י ס _____ ג ע ו ו י נ ס .
44. _____ ד ע ר ש ו נ א האט אוועקגעלייגט _____ ג ע ו ו ע ר .
45. _____ ג ע ז ע ן איז זייער שטרענג.
46. _____ ג ע ל ט איז פארפאלן.
47. _____ ג ע ל ע ג ע ר איז הארט.
48. _____ ו ו א ס איז _____ ג ע ל ע כ ט ע ר ?
49. _____ ג ע פ א ר איז גרויס.

- 50 _____ געפיל פון רחמנות איז אים פרעמד.
- 51 _____ געריכט באשטייט פון דריי ריכטער.
- 51 _____ געריכט איז זייער געשמאק.
- 52 _____ געשעפט גייט גוט.
- 53 _____ געשריי איז ניט אויסצוהאלטן.
- 54 _____ דאך איז איינגעפאלן.
- 55 _____ דיל איז פון האלץ.
- 56 _____ דעק פון א פאט.
- 57 _____ דראט איז זייער דין.
- 58 _____ האבער איז צו טייער.
- 59 _____ האלדז איז קרום.
- 60 _____ האנטוך איז שמוציק.
- 61 _____ האק איז שארף.
- 62 _____ האר איז שווארץ [איין האר].
- 63 _____ הארץ פון א מאמען.
- 64 _____ הוט איז שיין.
- 65 _____ הויז איז קליין.
- 66 _____ ער האט פארגעסן _____ היים.
- 67, 68 _____ העמד איז נעענטער ווי _____ קלייד.
- 69 _____ וואפן ווירקט שוין מער ניט.
- 70 _____ וואקס איז ווייך.
- 71 _____ ווארט פון אן ארנטלעכן מאן.
- 72 _____ ווילטאג איז גרויס.
- 73 _____ ווונדער פון א מענטשן.
- 74 _____ וווקס פון א מענטשן.
- 75 _____ ווידוי פון א פארברעכער.
- 76 _____ ווייטאג איז גרויס.

77. _____ ווינדל איז קליין.
78. _____ ווינקל איז קליין.
79. _____ וועג איז קורץ.
80. _____ וועקסל ווערט פראטעסטירט.
81. _____ ווערט פון דער זאך איז גרויס.
82. _____ זאמד איז געל.
83. _____ זאק איז צעריסן.
84. _____ רעכט זייט טוט אים וויי.
85. _____ זייל איז פינף מעטער די הייך.
86. _____ זיפ איז גוט צו זיפן קארן.
87. _____ הדר איז ענג.
88. _____ חלק איז פאר מיר צו גרויס.
89. _____ טאול פון בוך איז אפגעריסן.
- 89a. _____ טאול שטייט אין קלאס.
90. _____ טאל ליגט צווישן בערג.
91. _____ טאיער איז פארמאכט.
92. _____ טוך איז צעריסן.
93. _____ גאנצע טוך גלעזער איז צעבראכן.
94. _____ טיטל וואקסט אין דרום.
95. _____ טיטל איז ביים מלמד אין האנט.
96. _____ טייטש פון „סלאווא“ איז „ווארט“.
97. _____ טייך האָט זיך צעגאסן.
98. _____ טייל איז פאר מיר צו קליין.
99. _____ טישטוך איז גריין.
100. _____ טעלער איז סוף פארצעליי.

101. אין דעם ווארט „געפאר“ איז — טראפ אויף א.
102. טריסט איז געקומען צו שפעט.
103. יאך דריקט אים שווער.
104. דריט — יאר פון זיין לערנען ענדיקט זיך.
104. שווארץ-יאר וועט אים גיט נעמען.
105. יארצייט איז אויסגעפאלן אויף מיטוואך.
106. לאך איז טיף.
107. לאמפ ברענט.
108. לאנד בליט, און ^{אייז} בירגער זיינען צופרידן.
109. ביי אים איז אנגערירט — רעכט — לונג.
110. לייד איז צו לאנג.
111. לייב איז שמוציק.
112. לייונט איז גרוי.
113. לייטער איז אנדערגעפאלן.
114. ליכט צאנקט.
114. ליכט פון דער זון איז שטארק.
115. ליפ איז געשפאלטן.
116. לעבער איז זייער א וויכטיקער ארגאן.
117. לעפל איז פול.
118. לשון איז מיר פרעמד.
119. מאכל געפעלט מיר זייער.
120. מאלצייט האט געדויערט דריי שעה.
121. מאנדל וואקסט אין די דרומדיקע לענדער.
122. מולטער איז פול מיט וואסער.
123. מדבר איז זייער גרויס.

123. a. אין _____ מ ד ג ר וואקסט גארניט.
124. _____ מ ו י ל באדארף עסן.
125. _____ מ ו י ע ר פון ירחו איז איינגעפאלן.
125. a. ער האט אויסגעבויט א גרויס _____ מ ו י ע ר [הויז פון שטיין]
126. _____ מ ז ל האט אים געדינט.
127. _____ מ י ט ל האט אויפגעהערט צו ווירקן.
128. _____ מ י ל גיט א סך מעל.
129. _____ מ י ל ך געפעלט מיר ניט.
130. _____ מ י ס ט איז אפגעראמט.
131. _____ מ ע ס ע ר איז שארף.
132. _____ מ ש ו ג ע ת איז אים איבערגעגאנגען.
133. _____ מ ת ליגט אין ארון.
134. וויש אפ _____ נ א ז.
135. _____ נ ו ס איז הארט.
136. _____ נ ו ן (נוצן) פון דער זאך איז גרויס.
137. _____ נ ע ס ט איז לייזיק.
138. _____ נ ע ן [צו כאפן פיש] איז צעריטן.
139. _____ ס פ ר איז הייליק.
140. אויף זיין פנים ליגט _____ ע ל ט ע ר.
140. a. ער האט דערלעבט צו _____ ע ל ט ע ר פון ניינציק יאר.
141. _____ ע נ ט פ ע ר געפעלט מיר ניט.
142. _____ ע ק פון דער מעשה.
143. _____ פ א פ י ר פלייצט.
143. a. נעם _____ פ א פ י ר און טראג ^{אום} _{עס} אוועק אין געריכט.
144. _____ פ א ר טאנצט זייער שיין.

145. פויק פויקט. _____
 146. פולווער איז דזרכגענעצט. _____
 147. פלומפ גיט וואסער. _____
 148. פנים איז פארשווארצט. _____
 149. פערל איז זייער גרויס. _____
 150. פרייז איז צו הויך. _____

 151. פאלק איז מיט אונדז. _____
 152. פאן איז פוסט. _____
 153. פאן פלאטערט. _____
 154. פאס איז ליידיק. _____
 155. פארברעכן (פארברעך) איז שווער. _____
 156. פארגעניגן איז גרויס. _____
 157. פארטוך איז רויט. _____
 158. פארמעגן איז גרויס. _____
 159. פויגל זינגט. _____
 160. פוס טוט מיר וויי. _____
 161. פידל שפילט. _____
 162. פייער ברענט. _____
 163. פלאם שלאגט ארויס. _____
 164. פלוי שפרינגט. _____
 165. פעל איז הארט. _____
 166. פעלד איז גרויס. _____
 167. פענצטער איז אפן. _____
 168. פערד הירזשעט. _____

 169. צוואנג ציט ארויס טשוועקעס. _____
 170. צווייג איז אפגעבראכן. _____

171. צונג איז אן ביינער. _____
172. צוקער איז דורכגענעצט. _____
173. צימער איז צו קליין. _____
174. ציך ליגט אויפן קישן. _____
175. ציל איז דערגרייכט. _____
-
176. קאלב איז נאך קליין. _____
177. קאפ טוט מיר וויי _____
178. קארטאפל (קארטאפליע) איז הארט. _____
179. קארן איז צעפולט. _____
180. קבר איז טיף. _____
181. קוגל איז געשמאק. _____
- 181a. ערדקוגל איז גרויס. _____
182. קויל האט אים געטראפן. _____
- 182a. ערדקויל איז גרויס. _____
183. קויל איז אויסגעברענט. _____
184. קול איז פארשטומט. _____
185. קימפעט איז אריבער גרינג. _____
186. קישן איז ווייך. _____
187. קלאג איז גרויס. _____
188. קלאק שטייט אין וועג. _____
189. קלויז איז אלט. _____
190. קלויסער שטייט שוין לאנג. _____
191. קנויט איז אפגעברענט. _____
192. רעכט קני איז איינגעבויגן. _____
193. קעסל איז פול מיט וואסער. _____
194. בעסער _____ ערשט קריג איידער _____ צווייט _____.
- 194a. קריג צווישן פראנקרייך און פרייסן האט געדויערט לאנג. _____

195. קרייד איז ווייס, און יענע — איז רויט.

196. רייף פון פאס האט געפלאצט.

197. עס איז — רעכט פון דעם מענטשן צו טון אוי.

198. רעשט פון דער סומע.

199. גרינ — שאל.

200. שאנק איז ליידיק.

201. שוועל איז הויך.

202. שווערד איז שארף.

203. שויס פון דער נאטור.

204. שטאל איז פארשלאסן.

205. שטייג איז ליידיק.

206. שטייסל איז פון מעש.

207. שטיק ברויט איז גרויס.

208. שטריק האט זיך צערסן.

209. שיינ פון לאמפ איז צו שטארק.

209. ער איז ארויס אויף — ליכטיק — שיינ.

210. שילד פון דער קראם איז אראפגעפאלן.

211. שייף איז אונטערגעגאנגען.

212. שלאנג האט פארפירט חוהן.

213. שלאס עפנט זיך אן א שליסל.

213. קיניגלעך — שלאס איז שיינ.

214. רעכטע שלייע איז דורכגעשאסן.

215. ליבע — שמיכל געפעלט מיר.

216. שנויץ פון א טשייניק.

217. שנוק פון א חזיר.

218. שנור איז גוט צו פארבינדן א פעקל.

219. שענק געהער צום שענקער.

220. ש פ י ג ל איז געפלאצט.
221. ש פ י ז איז שפיציק.
222. ש פ י ק פון דעם אייזן שטעכט.
223. ש ר ו י ק שניידט זיך אריין אין האלץ.
224. ש ר ע ק איז אומזיסט.
225. $\frac{\text{די דאָס}}{\text{גרויסע רוסלאַנד, וואָס האָט מיט אײַר פּאָליטיק דערפירט צו דער מלחמה...}}$
226. $\frac{\text{די דאָס}}{\text{שיינע וואַרשע, וואָס האָט אויף אײַר טעריטאָריע אזוי פיל פאַרקן...}}$
227. $\frac{\text{דער דאָס}}{\text{אַלץ, בית, גימל, היא, למד אא״וו.}}$
228. קליידונג, שפראַצונג, צירונג, פייניקונג, וויינונג, צייטונג, מיינונג, רעכענונג.
229. $\frac{\text{די דאָס}}{\text{חברשאַפט, ברודערשאַפט, ליבשאַפט.}}$
230. $\frac{\text{די דאָס}}{\text{שײַנקײט, רײַכקײט, אײדלײַט.}}$
231. $\frac{\text{די דאָס}}{\text{פּינצטערניש, טריקעניש, פאַרזעעניש.}}$
232. $\frac{\text{די דאָס}}{\text{שמירעכץ, טועכץ, טייגעכץ, שפייעכץ.}}$
233. $\frac{\text{די דאָס}}{\text{קריגעריי, פילדעריי, רייסעריי, בעקעריי, סטאַלעריי, שלאַסעריי.}}$
234. $\frac{\text{די דאָס}}{\text{געקריגעריי, געפילדעריי, געלויפערריי.}}$
235. רחמנות, שתדלנות, פחדנות.
236. פייגעלע, טעפעלע, טישעלע.
237. $\frac{\text{דער דאָס}}{\text{לויפן איז מיר שוין דערעסן.}}$
- $\frac{\text{דער דאָס}}{\text{שרייבן איז ניט אזוי שווער.}}$

אונטערשריפט פון דעם ענטפערגעבער :

אָדַרעס :

(אין דער לאנדשפראך)

ווען פארענדיקט :

אויב איז האט עפעס צו באמערקן, שווייבט דאס צו דא :

II 1943: 1731

סעריע „אָרגאַניזאַציע פֿון דער ייִדישער וויסנשאַפֿט“:

1. די אָרגאַניזאַציע פֿון דער ייִדישער וויסנשאַפֿט. נ. שטיף; וועגן אַ ייִדישן אַקאַדעמישן אינסטיטוט. ווילנער טעזיסן וועגן אַ ייִדישן וויסנשאַפֿטלעכן אינסטיטוט. דריטע געפֿעסערטע אויפֿלאַגע. ווילנע, 1925. 40 זייטן. פֿרייז 1 גילדן, 20 סענט.
2. פֿאַרבאַראַטונג וועגן דעם וויסנשאַפֿטלעכן אינסטיטוט (7)–12 אויגוסט (1925). בערלין, 1925. 16 זייטן. אויספֿאַרקויפֿט.
3. צוויי יאָר אַרבעט פֿאַר דעם ייִדישן וויסנשאַפֿטלעכן אינסטיטוט (1925–1927). צווייטע אויפֿלאַגע. ווילנע, 1927. 92 זייטן. פֿרייז 1.50 גילדן, 30 סענט.
4. עטנאָגראַפֿישע אַנקעטעס, העפֿט 1: יומטובֿים. ווילנע, 1928. 20 זייטן. פֿרייז 50 גראַשן, 10 סענט.
5. לינגוויסטישע אַנקעטעס, העפֿט 1: מין פֿון סובֿסטאַנטיוו. ווילנע, 1928. 16 זייטן. פֿרייז 25 גראַשן, 5 סענט.
6. וואָס איז אַזוינס עטנאָגראַפֿיע? (האַנטביכל פֿאַר זאַמלער). ווילנע, 1929. 32 זייטן. פֿרייז 75 גראַשן, 15 סענט.

אַדרעסן:

Towarzystwo Przyjaciół Żydowskiego Instytutu Naukowego,
W-Pohulanka 18, Wilno.

אין דייטשלאַנד:

E. Tschirikower, Berlinerstr. 8, Berlin-Wilmersdorf.

אין אמעריקע:

Yiddish Scientific Institute, American Branch, 1133 Broadway,
New York City.

אַדער:

Dr. J. Shtatzky, 3451A Giles Place, New York.